

“Só volverei a España xubilado ou nun cadaleito”

Escrito por Nuño Domínguez | Materia
Sábado, 20 Outubro 2012 20:07

A crise cebouse coa ciencia, e os recortes en ciencia cebáronse, especialmente, cos programas dedicados a investigadores novos. O maior centro público de investigación en España, o CSIC, xa anunciou que non poderá convocar as súas bolsas JAE este ano, e a continuidade de o programa Ramón e Cajal, destinado a repatriar cerebros emigrados, está no aire. Ante esta situación, aos mozos investigadores quedan poucas opcións que non signifiquen emigrar ou deixar a ciencia. Tres deles explican a [Materia](#) como afrontan unha das maiores crises que viviu a ciencia española.

"Saín de España por o rancio sistema xerárquico e a endogamia"

O bioquímico abulense David López, de 37 anos, foise de España cunha bolsa Erasmus en 1999 para realizar o último curso de carreira en Heidelberg (Alemaña). Alí foille tan ben que pasou 11 anos investigando en centros como o Instituto de Farmacia e Biotecnoloxía Molecular da Universidade de Heidelberg, onde realizou o seu doutoramento sobre a trazabilidade da carne de vacún (eran os anos das vacas tolas). Despois cambiou ao centro Max Planck de Antropoloxía Evolutiva para responder preguntas máis clásicas, "quen somos, de onde vimos e onde imos? desde o punto de vista da xenética de poboacións", relata o investigador. En 2010 López decidiuse a volver a España e aterrou no GENyO, siglas do Centro Pfizer-Universidade de Selecta-Junta de Andalucía de Xenómica e Investigación Oncolóxica.

"Foi inaugurado oficialmente en novembro de 2010, e cando toda a corte maior da Junta de Andalucía, incluído o presidente José Antonio Griñán, persoouse no salón de actos, non

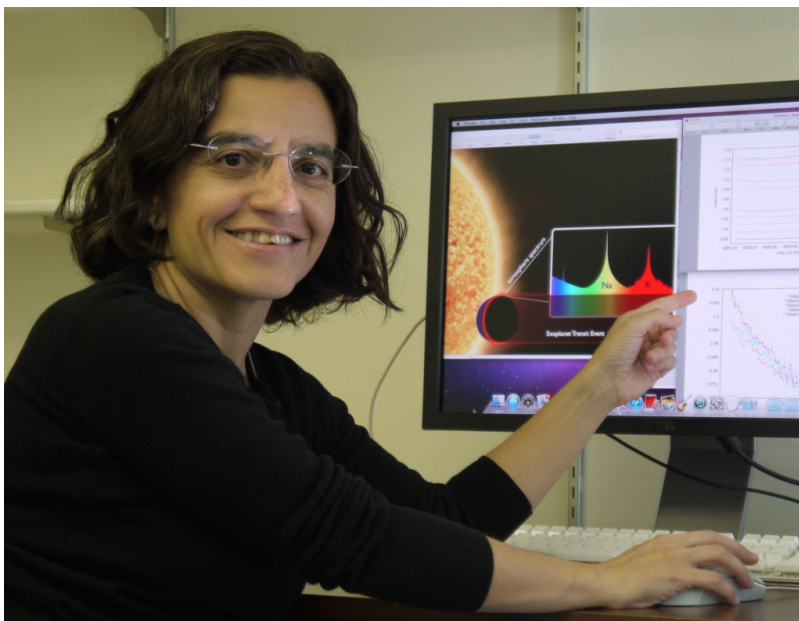
“Só volverei a España xubilado ou nun cadaleito”

Escrito por Nuño Domínguez | Materia
Sábado, 20 Outubro 2012 20:07

---

deixaron asentos libres para os científicos nin outros traballadores do propio centro e curiosamente si se reservaron para xornalistas", lembra con sorna. A pesar dos seus 11 anos de experiencia todo o que puideron ofrecerlle foi un contrato por obra e servizo cunha duración máxima de dous anos para que investigase a orixe de enfermidades do sistema inmune como a artrite reumatoide ou o lupus.

En 2012 a Helmholtz Society de Leipzig ofreceulle un posto fixo de coordinador científico para trazar novos programas de investigación. López aceptou en xuño e alí traballa desde entón. "Que foi o que me empuxou a saír de España de novo? O noso rancio sistema xerárquico, a súa endogamia, o baixo nivel da ciencia, que hai moitos ineptos e ineptas con altas responsabilidades, cando non vendidos aos seus intereses políticos e persoais, e a falta absoluta de perspectivas de futuro se apostase por continuar en España", enumera o investigador. López, que agora planea un gran proxecto europeo para detectar contaminantes en reservas de auga, considera que a ciencia é un sector no que a mobilidade é esencial. Hai que estar disposto a marcharse a outro país, di, e asegura que el non se foi por diñeiro. "Prefiro gañar menos e traballar en España, que é un país precioso, pero xa non creo que volva se non é xubilado ou nun cadaleito".

"A miña mensaxe para os investigadores españois é que queden fóra de España"

A astrónoma Mercedes López-Morales era unha afortunada dentro do sistema de I+D español. En 2011 conseguiu un contrato Ramón e Cajal, unha praza moi competitiva que lle daría un contrato durante cinco anos e unha praza fixa como investigadora despois. A astrónoma cumpría os requisitos de excelencia e internacionalización que son esenciais para gañarse un

“Só volverei a España xubilado ou nun cadaleito”

Escrito por Nuño Domínguez | Materia
Sábado, 20 Outubro 2012 20:07

---

posto de Cajal : estudara máis de seis anos no estranxeiro con estancias posdoctorais en centros como a Institución Carnegie para a Ciencia, en Washington.

"Volvín a España en outubro de 2010 e estaba como unha moto por facer cousas. Pegueime un gran sopapo contra a parede porque aquilo era a cultura do 'non", lembra López-Morales. Ata que logrou o contrato como cajal, estivo a traballar no Instituto de Ciencias do Espazo, en Cataluña, cunha bolsa posdoutoral JAE do CSIC. "En Barcelona cobraba como investigadora menos que os bolseiros predoctorais que tiña ao meu cargo en EEUU", lembra López-Morales, que engade: "ninguén traballa en ciencia polo diñeiro pero hai que chegar a fin de mes e eu a penas facíao", lembra.

Esta astrónoma é experta en exoplanetas e o seu obxectivo entón era pór en marcha novos proxectos para confirmar a existencia de planetas como a Terra fóra do sistema solar e estudar as súas atmosferas, un campo en auxe desde a última década no que aínda se está rifando un premio Nobel. López-Morales quería pór en marcha o seu propio grupo de investigación, é dicir, converterse en investigadora principal, ou PI, nas súas siglas inglesas. "Ao chegar quería atopar xente e orzamento, usar o Gran Telescopio de Canarias para pedir un proxecto de investigación, pero dixéronme que co tipo de contrato que tiña non podía ser investigadora principal". Nin sequera ao lograr o contrato como cajal puido montar o seu grupo, xa que a dotación deste programa non o permitía.

En decembro de 2011, durante un congreso, a Universidade de Harvard fíxolle unha oferta para que se fose a traballar a EEUU. "Teño 39 anos e a esta idade comeza o pico da túa carreira, que como moito durará 10 ou 20 anos. Vía que a Ramón e Cajal en realidade non che garante nada e ademais non vía unha solución aos problemas en España a curto prazo", lembra López-Morales. En abril deste ano aceptou a oferta e renunciou ao seu posto como cajal.

A investigadora cre que a falta de oportunidades para que os investigadores novos poidan desenvolver as súas ideas e liderar proxectos é o maior cancro do sistema español de I+D. "En EEUU venche como unha persoa que adestraron e o país tenta reter aos científicos nos que investiu. En España estás de prestado", lamenta. O problema, opina, non é de formación, xa que os españois saen ao mercado moi ben preparados.

"A metade dos mozos que hai en Harvard non son mellores que os que hai na Universidade Complutense, por exemplo, o problema é que estes últimos teñen moitas máis trabas", opina

“Só volverei a España xubilado ou nun cadaleito”

Escrito por Nuño Domínguez | Materia
Sábado, 20 Outubro 2012 20:07

López-Morales. "A miña mensaxe para os investigadores é que queden fóra de España", sentenza. Agora a astrónoma vai traballar como coordinadora dentro do proxecto HARPS-North, un telescopio para cazar e confirmar exoplanetas no que colaboran Suíza, Italia, Reino Unido e EEUU. O instrumento estará instalado no Telescopio Nacional Galileo, construído por Italia na illa da Palma (Canarias). Tamén prepara experimentos para estudar a atmosfera de exoplanetas que poderían albergar vida dentro dun proxecto radicado en EEUU.

"Vou quedar en España e sei que son parvo por facelo"

Este mes, a Axencia Europea do Espazo (ESA) elixirá unha nova misión de investigación que se lanzará en 2017. Entre as 10 finalistas está Planet Vision, unha especie de telescopio espacial para cazar planetas extrasolares liderado por España e Bélxica. Un dos seus responsables é o astrofísico Andrés Moya, que traballa no Centro de Astrobiología, en Madrid. A súa misión compite con CHEOPS, que parte como gran favorita e que tamén está dedicada á detección de exoplanetas. Entre os seus creadores está Didier Queloz, que codescubriu o primeiro exoplaneta en 1995.

Moya é o director científico da misión, que logrou un financiamento total de 115 millóns de euros, 50 deles da ESA. É licenciado en Física Teórica pola Universidade de Granada e doutoramento polo Instituto de Astrofísica de Andalucía asociado ao proxecto CoRoT. Despois de pasar dous anos investigando no Observatorio de París regresou a España cun contrato Juan de la Cierva, un programa similar ao Ramón e Cajal pero dedicado a achegar un contrato de tres anos a doutores novos.

“Só volverei a España xubilado ou nun cadaleito”

Escrito por Nuño Domínguez | Materia
Sábado, 20 Outubro 2012 20:07

Aquel tres anos pasaron, e agora Moya ten un contrato asociado a un proxecto da Comunidade de Madrid que se acaba en outubro de 2013. O astrofísico pasou meses organizando a plataforma Investigación Digna, xurdida de entre investigadores que xa pasaron a trintena hai tempo e que reclamaban ao Goberno que parase os recortes en I+D. "Agora xa me cansei e estou a pensar en deixar a investigación, talvez para irme á empresa privada. Vou quedar en España e sei que son parvo por facelo", confesa.

{jathumbnail off}